Grønne og rettferdige lokalsamfunn

Alle skal kunne leve gode liv der de bor, med trygghet i hverdagen, sterke fellesskap og nærhet til naturen. Grønne og rettferdige lokalsamfunn leves og bygges lokalt.

Norske kommuner er forskjellige. Noen vokser raskt, andre kjemper for å holde folketallet stabilt. Mange må gjøre store kutt i velferden, men andre har stort økonomisk handlingsrom. Derfor er ikke SV-politikken lik overalt. Men det skal merkes når SV er med og styrer.

En SV-kommune bygger på fellesskap framfor privatisering. Viktige velferdstjenester skal løses sammen og styres demokratisk. Vi vil ha sterke kommuner som skaper trygge liv i hverdag og krise. Og som er til stede for folk i alle livets faser, fra gode barnehager og sykehjem til psykisk helsehjelp og trygghet for dem som må søke hjelp på et krisesenter.

Vi skal forebygge utenforskap, ta vare på velferden og trygge folks økonomi i hverdagen. Nok folk på jobb, hele og faste stillinger, arbeidstidsreduksjon og en boligpolitikk som sikrer folk et godt sted å bo, er viktig for gode liv og sterke lokalsamfunn. Kommunene skal gå foran som arbeidsgivere og utvikle tjenestene sammen med ansatte og fagbevegelsen. Vi skal utvikle attraktive kommuner som legger til rette for næringsutvikling og verdiskaping.

For SV handler lokalpolitikk også om hva folk sitter igjen med på slutten av måneden. Vi vil gjøre det lettere for barn å delta i fellesskapet uavhengig av foreldrenes økonomi og bruke lokale inntektsmuligheter, som eiendomsskatt med en sosial profil, til å redusere forskjeller og finansiere velferd.

Når økonomien er trang, skal vi prioritere mennesker og tjenester. Vi vil heller spare på energi, bygg, innkjøp, vikarbyråer, konsulenter og unødvendig administrasjon enn å kutte i velferden. Sammen med de ansatte i kommunen skal vi bruke ressursene smartere.

Vi skal ta vare på naturen der folk bor. Naturen forsvinner bit for bit gjennom lokale beslutninger. Vi vil vise at utvikling ikke trenger å bety stadig mer nedbygging, og at gode lokalsamfunn skapes når vi tar vare på natur, klima og mennesker. Klima og naturen skal sette grenser for vårt forbruk.

SV søker makt og posisjoner for å skape politisk endring på vegne av folk, klima og natur. Vi vil bruke makten kommunene har som arbeidsgiver, innkjøper, eier, planmyndighet og tjenesteyter til å bygge samfunn med små forskjeller, sterke fellesskap og plass til naturen.

Tre løfter for en SV-kommune

1. **Velferden skal komme først.** Vi skal ta vare på og styrke tilbudene til dem som trenger fellesskapet mest, sørge for nok folk på jobb og redusere folks regninger.
2. **Vi skal bruke fellesskapets ressurser smartere.** Kommunens makt og penger skal brukes for mindre forskjeller, gode jobber og bedre tjenester. Vi skal utvikle kommunen sammen med de ansatte og spare på energi, innkjøp og vikarbyråer.
3. **Vi skal ta vare på naturen.** Vi skal arbeide for arealnøytralitet, kutte utslipp og ta vare på naturen, slik at kommende generasjoner arver den i like god stand.

En kommune som gjør hverdagen rimeligere

En SV-kommune skal gjøre hverdagen billigere og folks muligheter større. Vi vil redusere regninger for tjenester som bør finansieres i fellesskap, styrke hjelpen til dem som har minst og sørge for at alle barn kan delta i fellesskapet. Slik kan lokalpolitikken redusere forskjeller som ellers vokser i dyrtiden.

Barnehagen er en grunnleggende del av velferden og hverdagen for nesten alle barn. Derfor vil SV gjøre den gratis. Det er et naturlig neste steg i utviklingen av velferdsstaten, som både fjerner en fast regning for barnefamiliene og gjør det lettere for alle barn å delta. Samtidig skal vi sikre nok ansatte med god kompetanse og tid til å gi alle barn trygghet, omsorg og god oppfølging.

Sosialhjelpen må gi folk mulighet til å leve et verdig liv. SV-kommuner skal bruke handlingsrommet sitt til satser som tar høyde for faktiske utgifter, og sikre god oppfølging fra NAV. Ungdom skal få mulighet til å tjene egne penger og få verdifull arbeidserfaring gjennom sommerjobber og deltidsjobber som kan kombineres med skole. Arbeid og fellesskap forebygger utenforskap.

Kunst og kultur skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av inntekt, bosted og bakgrunn. Bibliotek, kulturskole, idrett, fritidsklubber og frivillighet skaper sterke fellesskap. Vi vil samarbeide tettere mellom kulturskole, barnehage, grunnskole og SFO, slik at barn møter kunst og kultur tidlig og kan delta uavhengig av økonomi.

SV-kommuner vil blant annet:

- **Gjøre barnehagen gratis**, enten gjennom gradvis redusert foreldrebetaling eller ved å fase inn gratis barnehage årskull for årskull.
- **Sikre ungdomsjobber** i kommunen og i samarbeid med lokalt næringsliv, slik at unge får arbeidserfaring gjennom sommer- og deltidsarbeid.
- **Styrke sosialhjelpen**, slik at alle får nok penger til å leve et godt og verdig liv, og gi folk god veiledning, oppfølging og hjelp til arbeid.
- **Sikre at alle barn kan delta i fritidsaktiviteter**, blant annet gjennom rimeligere kulturskole, fritidsfond, støtte til frivilligheten og utlån av utstyr

Gode og trygge boliger

Boligen er den største utgiften for de fleste familier, og boligmarkedet bidrar til økende økonomiske forskjeller. Derfor må kommunene igjen ta en aktiv rolle i boligpolitikken. En SV-kommune skal bruke tomter, eierskap og regulering til å sikre gode og trygge hjem i både bygd og by. Det er store geografiske forskjeller i dagens boligmarked som vi vil utjevne. Kommunene skal bygge opp og ta vare på kommunale boliger og føre en husleiepolitikk som gir beboerne økonomisk forutsigbarhet og trygghet i eget hjem. Vi vil styrke leietakernes rettigheter og utvikle en tredje boligsektor med ikke-kommersielle boliger gjennom leieboersamvirker, i tillegg til leie til eie og flere studentboliger. Vi skal legge til rette for boliger som passer for mennesker i ulike livsfaser. Vi vil bruke kommunale virkemidler for å begrense korttidsutleie som fortrenger boliger for innbyggere.

SV-kommuner vil blant annet:

- Bygge opp og ta vare på kommunale boliger, og føre en husleiepolitikk som gir beboerne trygghet.
- Bruke tomtepolitikk og planmyndighet til å skape sosialt blandede boligområder.
- Legge til rette for flere ikke-kommersielle boliger og leie til eie-ordninger
- Bidra til flere elev- og studentboliger og boliger som gjør det mulig å bo godt i ulike livsfaser.
- Regulere korttidsutleie for å motvirke boligmangel og høye leiepriser.

Ta vare på naturen der folk bor

Naturen har verdi i seg selv. Den gir oss også friluftsliv, matjord, renere vann og vern mot flom. Når natur bygges ned bit for bit, kan tapet være vanskelig å se før det er for sent. En SV-kommune kjenner naturverdiene i kommunen og bruker kunnskapen til å styre utbygging til allerede utbygde områder og de minst verdifulle naturområdene.

Vi vil arbeide for arealnøytralitet, restaurere skadet natur og verne om matjord, myr, naturskog og strandsone. Kommunene må få tydelige nasjonale rammer og økonomiske ordninger som gjør det lettere å velge vern og belønnes for å ta vare på natur. Regler mot ulovlige inngrep må håndheves gjennom at kommunen får flere verktøy.

SV-kommuner vil blant annet:

- Kartlegge naturverdier og vurdere samlet naturtap før nye arealer bygges ned.
- Bygge på allerede nedbygde arealer framfor å ta i bruk ny natur, og stramme inn bruken av dispensasjoner.
- Ha en nullvisjon for nedbygging av matjord, myr, naturskog og strandsone.
- Begrense hyttebyggingen kraftig
- Restaurere ødelagt natur og gi kommunene sterkere virkemidler mot miljøkriminalitet, blant annet muligheten til å ilegge overtredelsesgebyr for forsøpling, ulovlig dumping og mindre ulovlige naturinngrep.

Bruke ressursene bedre

Vi skal ta ansvar for fellesskapets penger uten å gjøre effektivisering til et annet ord for færre ansatte og dårligere tjenester. Når kommunen bruker mindre energi og utnytter bygg, utstyr og innkjøp bedre, frigjøres ressurser til velferd. Det er et stort potensial til å finne løsninger sammen med innbyggerne og de ansatte for en mer effektiv kommune.

SV-kommuner vil blant annet:

- Energieffektivisere kommunale bygg og produsere solenergi på egne bygg
- Bruke byggene som kommunen eier bedre, blant annet ved å flytte virksomhet ut av dyre leielokaler.
- Gjøre ledige kommunale lokaler enklere å låne og bruke for frivilligheten og innbyggerne.
- Reparere, gjenbruke og dele mer av kommunens utstyr og kjøretøy.

- Bruke kommunens innkjøp til å sikre kvalitet, seriøse arbeidsvilkår og lavere klimaavtrykk.
- Sikre at turister bidrar til fellesskapet, blant annet gjennom lokalt tilpasset besøksbidrag i kommuner med stor besøksbelastning.

En grønn omstilling som gjør hverdagen bedre

Klimaomstilling og tilpasning lykkes best når folk opplever at den gir bedre hverdager. Kommunene kan gjøre grønne valg billigere og enklere, samtidig som de reduserer forskjeller. SV vil bygge lokalsamfunn der det er enkelt å gå, sykle, reise kollektivt, dele, låne og reparere.

SV vil blant annet:

- Gjøre kollektivtransport billigere, særlig for barn og unge, og sikre nok avganger
- Bygge trygge gang- og sykkelveier.
- Styrke bibliotek, frivilligsentraler, felleshytter og utlånsordninger som BUA
- Etablere støtteordninger som gjør det billigere å reparere framfor å kjøpe nytt.
- Sikre at tilskudd til energieffektivisering og klimatiltak også er tilgjengelig for folk med lave inntekter.
- Bruke klima- og nærmiljøtiltak til å styrke folkehelse og fellesskap
- Arbeide for at nye leilighetsprosjekter legger til rette for arealbesparende delingsløsninger, som fellesarealer og bildeling.

Staten må sette kommunene i stand til å lykkes

Kommunene skal løse store oppgaver. Da må de ha penger og folk til å gjøre jobben. SV vil styrke kommuneøkonomien og gjøre den mer forutsigbar. Nye statlige krav må finansieres, og kommunene må få tillit og handlingsrom til å utvikle tjenestene sammen med ansatte og innbyggere. Kommunene må få økt mulighet til å påvirke sine inntekter, derfor vil vi styrke handlingsrommet til blant annet å kreve inn besøksbidrag og eiendomsskatt.

Vi skal bruke vår innflytelse nasjonalt, blant annet i budsjettforhandlinger, til å gi kommunene mulighet til å redusere kostnader i folks hverdag, bygge ut velferden og prioritere klima og natur.

Staten, fylkeskommunene og kommunene må sammen utdanne og ta vare på fagfolkene vi trenger. Kommunene må få bedre virkemidler for forebygging, gjennomføre klimaomstilling og ta vare på naturen. Der summen av lokale vedtak får nasjonale konsekvenser, trengs tydelige nasjonale rammer.

Det finnes ingen oppskrift som passer for alle kommuner. For SV skal retningen være tydelig: Der vi styrer, skal fellesskapet stå sterkere, forskjellene bli mindre og naturen tas bedre vare på. Vi vil bruke den makten vi har til å fjerne regninger, bygge ut velferden og gi folk tro på framtiden i sitt eget lokalsamfunn.